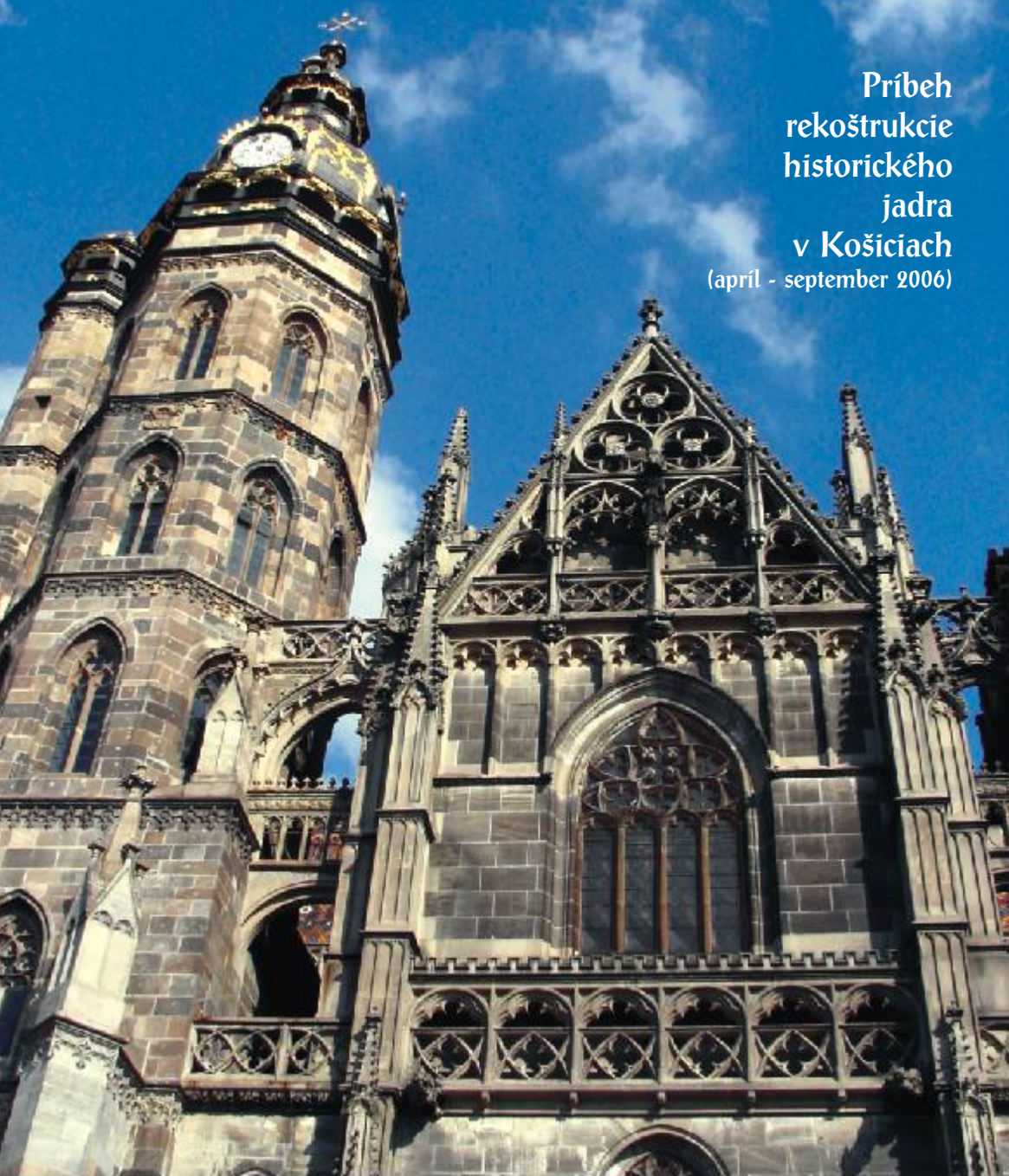

Košická rapsódia

Príbeh
rekoštrukcie
historického
jadra
v Košiciach
(apríl - september 2006)

„Košice majú najrozsiahljšiu a najkompaktnejšie zachovanú mestskú pamiatkovú rezerváciu na Slovensku. Po celých sedemsto rokov mesto budovalo i menilo svoju tvár do dnešnej podoby. Je to predovšetkým historické jadro, ktoré určuje atmosféru mesta, vtlača mu svojbytnú pečaf a štýl a pre svojich obyvateľov je podstatným zdrojom identifikácie s mestom...

Našou spoločnou snahou je nielen chrániť dedičstvo minulosti, ale vdychnuť historickému jadrú život a dynamiku tak, aby bolo stále atraktívnejšie pre Košičanov i všetkých návštevníkov mesta.“

František Knapík
primátor mesta Košice

(Predhovor ku knihe História Košíc pre budúcnosť mesta)

Košická rapsódia je oslavný spev o piatich mesiacoch. Zhruba toľko trvala rekonštrukcia dlažby v okolí Dómu sv. Alžbety a Urbanovej veže, s presahom až k Štátnemu divadlu. Rekonštrukcia, ktorá v moderných dejinách mesta nemá obdobu. V najcitlivejšom priestore Košíc sa menil ich vzhľad. Pod drobnohľadom primátora, vedenia mesta, historikov, archeológov aj občanov, Košičanov, ktorí s rozkopaným jadrom svojho milovaného mesta súcitili, ako so živým organizmom. Pozorne sledovali každý deň rekonštrukcie a počas stavebných prác preukazovali neuveriteľnú ohľaduplnosť a pochopenie. A veľkú trpezlivosť. Nešlo o maličkosť, v hre bolo to najcennejšie čím Košice disponujú, skutočné srdce mesta. Láska ku Košiciam pramení v srdci ich občanov. V srdci Košičanov.

Košice patria k mestám s bohatou a slávnou minulosťou. Počiatky osídlenia územia môžeme sledovať už od konca staršej doby kamennej. Prvá písomná zmienka o južnom predmestí je z roku 1230. Samotné mesto založili nemeckí kolonisti z Dolného Saska spolu s miestnymi slovanskými starousadlíkmi. Vďaka obchodnej a strategicky významnej polohe zaznamenali Košice významný vzostup. Udeľovanie privilégií napomáhalo rozkvetu remeselnej výroby, obchodu a zvyšovalo význam i rozvoj mesta. Z roku 1307 sa zachovali najstaršie cechové stanovy v krajine a v roku 1369 dostali Košice ako prvé mesto v Európe vlastný mestský erb. Od začiatku 15. storočia stáli na čele Pentapolitany – zväzku piatich východoslovenských miest. Po období ekonomického rozkvetu a relatívneho mieru v 14. a 15. storočí prežívali Košice v 16. a 17. storočí veľmi rušné časy spôsobené tureckým ohrozením krajiny i sériou stavovských povstaní, počas ktorých často prechádzali z rúk do rúk bojujúcich strán. Napriek rinčaniu zbraní sa v tej dobe stalo mesto aj sídlom univerzity a stredného školstva, spojeného s rekatolizáciou. Zmätky nastupujúceho novoveku vystriedal mier a postupný rozkvet v 18. a 19. storočí. Rástla

tu nová baroková architektúra, ktorú vystriedal klasicizmus a romantizmus, do mesta sa sťahovala šľachta, pestovalo sa umenie, divadlo, spoločenský život. Do konca 19. storočia sa stalo jedným z najvýznamnejších priemyselných miest Uhorska. V roku 1918 sa stali Košice súčasťou Československej republiky.

Vláda SSR vyhlásila v roku 1983 historickú časť Košíc za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Územieestskej pamiatkovej rezervácie a príslahlé územia, ležiace v jej ochrannom pásme, je vymedzené tak, že zaberá plochu pôvodného stredovekého mesta a plochu jeho bývalého fortifikačného pásu. V centreestskej pamiatkovej rezervácie sú výrazné architektonické dominanty: stredo-

veký farský kostol – dnes Dóm sv. Alžbety Uhorskej – ktorý je významnou stavebnou pamiatkou svojho druhu v európskom meradle a v slovenskom meradle mu patrí prvé miesto. Stavať ho začali okolo roku 1380, pokračovali vo viacerých etapách až do roku 1508.

(Z knihy História Košíc pre budúcnosť mesta)

ny na stavebnej ploche historického jadra o rozlohe 2 863 metrov štvorcových. Keďže sa stavba realizuje v Mestskej pamiatkovej rezervácii, od severnej strany Dómu až po divadlo, bude pod stálym dozorom archeológov, pretože sa nevyklúčujú počas prác ani vzácne nálezy. Náklady na túto akciu predstavujú 16 miliónov korún a predpokladaným termínom ukončenia by mal byť júl tohto roku. « Stavebným

Mesto Košice skrášli okolie Dómu

Košice - 13. 4. 2006 - Dóm sv. Alžbety, tento skvost gotickej architektúry, symbolicky potvrdzujúci postavenie mesta Košice ako metropoly západného civilizačného okruhu, bude mať už čoskoro krajšie, dôstojnejšie okolie. Víťaz verejnej súťaže, firma SVIP s.r.o. Košice hneď po veľkonočných sviatkoch začne stavebné práce, ktorých súčasťou bude nová konštrukcia vozovky, chodníkov – pešej zóny, verejného osvetlenia a polozenie novej porfýrovej dlažby. Nevylučujú sa aj iné zme-

pracám v tomto priestore budeme venovať mimoriadnu pozornosť, ide o Hlavnú ulicu a okolie vzácnjej pamiatky, ktoré by malo byť svojou úpravou a dôstojnosťou primerané významu a kráse košického Dómu sv. Alžbety, » povedal primátor mesta Košice František Knapík. »

Vzhľadom na to, že ide o centrálny priestor pôvodného stredovekého mesta, nemožno vylúčiť, že archeologický výskum na stavenisku prinesie aj celkom nové, prekvapujúce poznatky, ktoré vnesú viac svetla do poznania ranných dejín mesta Košice.

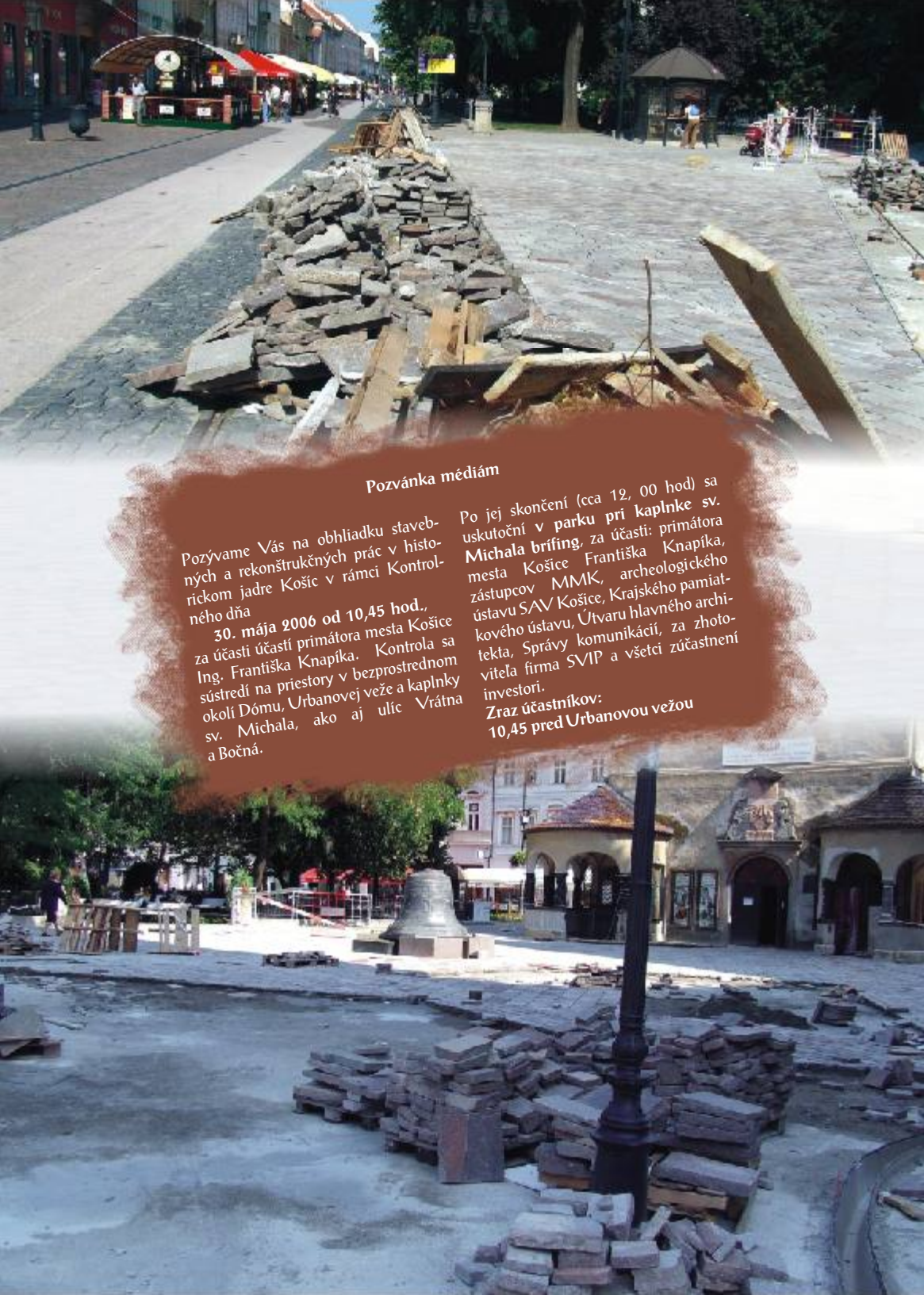
Košice sa chcú otvoriť svetu

Zmapovať projekty a ponuky na spoluprácu medzi jednotlivými inštitúciami a podnikateľskými subjektami v oblasti cestovného ruchu bolo cieľom konferencie „Otvárame Košice svetu,“ ktorá sa vo štvrtok 27. apríla uskutočnila v priesotoroch košického magistrátu. Odborníci zaoberajúci sa turizmom, diskutovali o efektívnejšom využívaní prírodného bohatstva a kultúrneho dedičstva východoslovenského regiónu pre potreby cestovného ruchu, ako aj o cezhraničných

prohjektach a programoch EÚ z tejto oblasti. „Košice ako významná križovatka obchodných ciest na trase Orient – Baltické more obývali odjakživa ľudia tvoriví, zvedaví, činorodí, ľudia s obchodným duchom, ktorí svoje mesto vnímali ako súčasť sveta a svet to akceptoval,“ povedal vo svojom príhovore k účastníkom konferencie primátor mesta Košice Ing. František Knapík a pokračoval: „Potvrzuje to napríklad skutočnosť, že už v roku 1618, v knižke „hlavných miest celého sveta“ vydanéj v Kolíne nad Rýnom bol zverejnený aj obrázok Košíc označený klasickým aj slávnym latinským epitetom: „Cassovia Superioris Hungariae civitas primaria“ – v preklade: Košice, hlavné mesto horného Uhorska.

Naše mesto ako súčasť EÚ na jej východnom okraji stojí pred novým globálnym poslaním – čaká na na nových objaviteľov, obchodníkov, podnikateľov aj turistov, ktorým má čo ponúknuť. Budeme sa snažiť všetkým, čo do Košíc zavítajú, poskytnúť okrem historického poučenia a potešenia z krásy stredovekej architektúry a umenia i novoveké, čo najlepšie podmienky pre kultúrne využitie, zábavu a rekreáciu.“

Pozvánka médiám

Pozývame Vás na obhliadku stavebných a rekonštrukčných prác v historickom jadre Košíc v rámci Kontrolného dňa

30. mája 2006 od 10,45 hod.,
za účasti primátora mesta Košice
Ing. Františka Knapíka. Kontrola sa
sústredí na priestory v bezprostrednom
okolí Dómu, Urbanovej veže a kaplnky
sv. Michala, ako aj ulíc Vrátna
a Bočná.

Po jej skončení (cca 12, 00 hod) sa
uskutoční v parku pri kaplnke sv.
Michala brífing, za účasti: primátora
mesta Košice Františka Knapíka,
zástupcov MMK, archeologického
ústavu SAV Košice, Krajského pamiat-
kového ústavu, Útvaru hlavného archi-
tektu, Správy komunikácií, za zfoto-
vitela firma SVIP a všetci zúčastnení
investori.

**Zraz účastníkov:
10,45 pred Urbanovou vežou**

vého (30. 5. 2006) kontrolného dňa informovali primátora mesta Košice Františka Knapíka, práce v najvýznamnejšej a najvzácnejšej košickej mestskej zóne prebiehajú plynulo, aj čo sa týka archeologického výskumu. Ten by mal trvať asi mesiac, samozrejme pokiaľ archeológovia nenarazia na nič mimoriadne a neočakávané, potom sa prikróči k úpravám komunikácií a položeniu dlažby. Zodpovední vyslovili isté

Rekonštrukcia v historickom jadre napreduje plynulo

Okolie Dómu, Urbanovej veže i kaplnky sv. Michala bude čoskoro krajšie. Mesto Košice a firma SVIP s.r.o. ako zhotoviteľ sa popri rekonštrukcii vozovky, chodníkov a nevyhnutných rozvodov inžinierskych sietí pustili do opravy tohto centrálného, turisticky najatraktívnejšieho a najnavštevovanejšieho priestoru mesta – zóny, kde sa rodila história Košíc. Ako všetci zainteresovaní priamo na stavbe, v rámci utorko-

obavy z novej prietoke mračen s náhlými prírvalmi vody, ktoré by v odkrytom priestore mohli ohroziť okolité stavby a preťažiť kanalizáciu, čo ale ťažko predvídať, či ovplyvniť.

Archelogický výskum čaká vyhodnotenie

Stavebné práce v historickom jadre mesta firma SVIP s.r.o. Košice začala hneď po veľkonočných sviatkoch, ktorých súčasťou bude nová konštrukcia vozovky, chodníkov – pešej zóny, verejného osvetlenia a položenie novej porfýrovej dlažby, na stavebnej ploche historického jadra o rozlohe 2 863 metrov štvorcových. Keďže sa stavba realizuje v Mestskej pamiatkovej rezervácii, od severnej strany Dómu až po divadlo, bola pod stálym dozorom archeológov. Náklady na túto akciu predstavovali pôvodne 16 miliónov korún s predpokladaným termínom ukončenia júl tohto roku. Archeologický prieskum, ale aj náročnosť stavebných úprav v tomto citlivom priestore si vynútili predĺženie termínu ukončenia prác. Celková cena stavby po dokončení bude vyše 21 miliónov Sk. Stavebným prácam v tomto priestore venovalo mesto mimoriadnu pozornosť, ide o Hlavnú ulicu a okolie vzácnej pamiatky, ktoré by malo byť svojou úpravou a dôstojnosťou primerané významu a kráse košického Dómu sv. Alžbety. Odkrytie centrálného priestoru pôvodného stredovekého mesta a následný archeologický prieskum na stavenisku priniesol aj nové, poznatky, ktoré po abalýze určite vnesú viac svetla do poznania ranných dejín mesta Košice.

Pohľad do útrobov mesta

Stavebné práce v bezprostrednom okolí košického Dómu dočasne zmenili podobu priľahlého priestranstva tohto gotického skvostu v historickom jadre mesta. Firma SVIP s.r.o. Košice sa popri rekonštrukcii vozovky, chodníkov a nevyhnutných rozvodov inžinierskych sietí pustila aj do opravy tohto

centrálneho, turisticky najatraktívnejšieho a najnavštevovanejšieho priestoru mesta – zóny, kde sa rodila história Košíc. Hoci je okolie chrámu sv. Alžbety v týchto dňoch ešte stále viac staveniskom ako pútať atrakciou, to čo sa počas rekonštrukcie odkrylo priťahovalo zraký zvedavcov a umožnilo nazrieť do útrobov najstaršej histórie Košíc. Archeologický prieskum však práce na skrášľovaní historického jadra Košíc predlžil, no nenarušil ich plynulosť.

čo napísala tlač:

Rekonštrukcia vo finiši

Košice 25. 8. (TASR) - Približne 21 miliónov korún si vyžiadala rekonštrukcia historického jadra Košíc v okolí národnej kultúrnej pamiatky Dómu sv. Alžbety, ktorá v týchto dňoch finišuje. Rekonštrukcia sa začala v polovici mája 2006. Pôvodne na ňu mesto vyčlenilo z rozpočtu 16 miliónov korún, ale predražil ju okrem iného zdĺhavý geologický prieskum, stavebné detaily a nové osvetlenie. Pracovalo sa v okolí Dómu sv. Alžbety, Urbanovej veže a kaplnky sv. Michala. Opravovali sa dlažby, chodníky, obrubníky v úseku medzi Štátnym divadlom a Dómom, obnovila sa kanalizácia, verejné osvetlenie, kovové a doplnkové konštrukcie. V plnej kráse by sa mal zaskvieť Dóm sv. Alžbety a celé priestranstvo 29. 9. večer, keď slávnostne odovzdajú stavbu. Mimoriadne významný a frekventovaný mestský priestor bol pod stálym dozorom primátora Františka Knapíka, ktorý sa pravidelne zúčastňoval na kontrolných dňoch a rokoval s dodávateľmi. Z technického hľadiska išlo o mimoriadne náročnú stavbu s prvkami umeleckej práce pod prísny dohľadom pamiatkarov.

časti mesta plynulo posúva do druhej fázy. Po geodetických meraniach sa na základe doterajších zistení zrealizuje samotný projekt konečnej úpravy okolia Dómu – položená novej dlažby, odvodnenia, umiestnenia stĺpov, osvetlenia a všetkých nevyhnutných detailov zohľadňujúcich nové okolnosti a súčasnú etapu rekonštrukcie. K slovu sa potom dostanú pamiatkári a napokon zhotoviteľ – firma SVIP s.r.o., ktorá by

Archeológovia v centre končia, pokračuje rekonštrukcia

Archeologický výskum ktorý prebiehal v náväznosti na rekonštrukčné práce v blízkosti košického Dómu sv. Alžbety v týchto dňoch končí. Napriek zaujímavým nálezom odhaľujúcim stredovekú minulosť mesta Košice archeológovia v rámci samotného výskumu nenarazili na nič mimoriadne, či nečakané. Aj vďaka tejto skutočnosti sa úprava priestranstiev v tejto najcennejšej

mala práce ukončiť na prahu jesene. Súčasťou novej dlažby budú stavebné prvky zhotovené z originálnych fragmentov náleзов, upozorňujúce na minulosť tohto miesta, s dôrazom na pôdorys a charakter kaplnky sv. Jozefa z 15. storočia, ktorej základne múry archeológovia odkryli a dôkladne zdokumentovali. Snahou vedenia mesta je vytvoriť dobré podmienky na to, aby sa 29. októbra 2006 mohlo uskutočniť dôstojné zavŕšenie osláv storočnice prevezenia a znovupochovania pozostatkov Františka II. Rákócziho a jeho druhov v chráme sv. Alžbety.

Centrum sa chystá do gala

Piatkový (18. augusta 2006) kontrolný deň v historickom jadre mesta pomaly ukazuje svoju vynovenú tvár. Priekopy po archeologických výskumoch pomaly zakrýva nový dlaždicový koberec. Pracovníci firmy SVIP s. r. o., (zhotoviteľ), v spolupráci s pamiatkármi a pod starostlivým dohľadom investora (mesto Košice) starostlivo upravujú všetky detaily priestranstva, ktoré je najfrekventovanejšou centrálnou zónou mesta. Snahou jeho vedenia je ukončiť práce vo

vysokej kvalite, čo by nemalo byť na úkor ich predlžovania.

Účastníci kontrolného dňa, medzi ktorými nechýbal ani primátor mesta Košice Ing. František Knapík, v piatok konštatovali, že ak nenastanú žiadne mimoriadne okolnosti, slávnostné odovzdanie stavby sa uskutoční 28. septembra, v predvečer Medzinárodného maratónu mieru, mesiac pred vyvrcholením osláv storočnice prevezenia a znovupochovania pozostatkov kniežaťa Františka II. Rákócziho a jeho druhov v Dóme sv. Alžbety.

Svetoznámy spisovateľ, Košičan Sándor Márai o svojom rodnom meste:

"Títo občania, predkovia mojich predkov, bránili svoje mesto nielen proti nepriateľským nájazdom koristníckych družín dobyvateľských vládcov, ale bránili a ubránili ho aj pred nebezpečnejším nepriateľom, ubránili ho pred vnútorným nepriateľom ľudstva, zlými maniermi, lenivosťou a nezodovedným darebáctvom. Toto mesto s uzavretou priestorovou skladbou, nízkymi a vysokými ostrými vežami, štítovými strechami, jednotným, pevným a sebavedmým spoločenstvom, povstalo zakaždým veľmi tvrdo proti všetkým, čo kedykoľvek zaútočili na jeho vnútornú harmóniu."

...a o dóme sv. Alžbety:

"Tento kostol budovali po stáročia s nezištnou ctivadosťou a pokorou, neúžiac po osobnom ocenení, ale s najlepším úmyslom majstrovsky vyjadriť všetko to, k čomu sa členovia komunity spoločne zaviazali. Takto musíme ešte raz vyudovať Európu, ako kostol. Vybudovať ju z cementu a rozumu z viery a znášanlivosti, z asketizmu očisteného a znovuzrodeného kresťanstva."

Dóm spája nebo so zemou

„Košická katedrála. Jej odvážne sa vypínajúce mohutné štíty, fialami korunované podporné piliere, štýlové a jemne vypracované kružby, okná, vimperky, krížové kvety, raky, čipkovité balustrády pavlačových chodieb, štíhla sedlová veža na hrebeni strechy, starostlivo tesané zväzky pilierov, sochy a reliefs sa vyznačujú čistotou slohu, jemným vkusom a pečlivým vypracovaním i v najmenších podrobnostiach."

„Dóm sv. Alžbety je klasickým výrazom vznešeného duchovného života stredoveku, ktorý sa v gotike snažil spojiť nebo so zemou a tým poskytoval estetickému ponímaniu a hlbšiemu umeleckému nazeraniu ušľachtilý podnet na vytvorenie najkrásnejších majstrovských diel v maliarstve i v plastike."

„Severná veža košického Dómu, puritánsky prostá a vážna, zdobená jedine ušľachtilou patinou svojich starobylých kameňov, vznešene sa vypína nad mestom a nad obnoveným Dómom. Poskytuje nielen krásny rozhľad po širokom okolí, lež ako svedkyňa veľkých časov, aj vo vzdialenej budúcnosti bude hlásať zbožnosť, horlivosť, obetavosť a vysokú kultúru niekdajších obyvateľov mesta."

**Dr. Vojtech Wick,
Dóm sv. Alžbety v Košiciach, 1936**

Košická rapsódia - Príbeh rekonštrukcie historického jadra v Košiciach

Námet, text, foto: Mgr. Tibor Ičo
Grafická úprava a tlač: WebEX
Vydalo mesto Košice, september 2006

